DAŽNI KLAUSIMAI APIE NARKOTIKUS

Parengė *Greinė Keni (Grainne Kenny)*, EURAD (Europe Against Drugs – Europa prieš narkotikus) organizacijos tarptautinė prezidentė. Versta iš ***Drugs F.A.Q.*** **http://www.eurad.net/faq.htm**

Lietuvos blaivybės fondas, 2006 m.

TURINYS

1. Piktnaudžiavimo narkotikais priežastys

2. Priklausomybė

3. Laiko etapai

4. Piktnaudžiavimas narkotikais. Paaiškinimas

5. Kaip apsaugoti savo vaiką nuo įsitraukimo

6. Kaip man suprasti, kad mano vaikas vartoja narkotikus?

7. Įsitraukimo į narkotikų vartojimą pasekmės

8. Narkotikų sargyba – Jūs esate ekspertas...

9. Žalos mažinimas

10. Kas yra bendroji priklausomybė?

11. Kas yra patiriantis bendrąją priklausomybę?

12. Vadinamieji „LENGVIEJI NARKOTIKAI“

13. Palikti taip, kaip yra!

14. Pareiškimas dėl pozicijos adatų dalijimo narkomanams atžvilgiu

15. Pareiškimas dėl pozicijos „žalos mažinimo“ atžvilgiu

16. Kas yra narkotikų dekriminalizavimas ir legalizavimas?

17. Ką gali padaryti bendruomenė?

18. Faktoriai, darantys poveikį narkotikų vartojimui

19. Legalizavimas ar dekriminalizavimas – ko turite paklausti JŪS

20. Psichiatro požiūris į marihuaną

21. Kai kurių sąvokų paaiškinimas

22. KANAPĖS – apoptozės (ląstelių mirties) tyrimas

23. Tėvai – Kodėl mes turėtume pasakyti „ne“ kanapėms

1. Piktnaudžiavimo narkotikais priežastys

- Smalsumas;
- bendraamžių spaudimas;
- malonumas;
- maža savigarba;
- žinių stoka;
- tikrovės vengimas – seksualinė prievarta;
- prieinamumas – polinkis;
- siekis būti nepriklausomu;
- maištavimo išraiška;
- piktnaudžiavimas alkoholiu šeimoje;
- netektis ar praradimas;
- problemos mokykloje: priekabiavimas, stresas, baimė; perėjimas į kitą mokyklą sunkiu laikotarpiu; egzaminai;
- ilgalaikė liga šeimoje.

Paaiškinkite, kad vaistai ar narkotikai yra skiriami tik ligoniams.
Skirkite tiek pat laiko tai paaiškinti šeimos nariams.

KAS DARO ĮTAKĄ?

- **Namai** – svarbu patarti.
- **Mokykla** – reikia dalintis atsakomybe.
- **Draugai** – stipri įtaka; pasikvieskite juos pas save į namus, susipažinkite su jų tėvais.

JOKS JAUNAS ŽMOGUS NETURI VARTOTI NUOTAIKĄ KEIČIANČIŲ MEDŽIAGŲ, NEBENT JAS SKIRTŲ GYDYTOJAS.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

2. Priklausomybė

Nauja terminologija, kurią nustatė Pasaulio sveikatos organizacija ir Jungtinių Tautų Tarptautinė narkotikų kontrolės valdyba (United Nations International Narcotics Control Board).

Fizinė priklausomybė

Ji išsivysto reguliariai vartojant tam tikrus narkotikus, kai kuriais atvejais – alkoholį. Reguliariai vartojant, reikia vis didesnių dozių norimam efektui pasiekti. Nesant narkotikų, pasireiškia abstinencijos simptomai.

Psichologinė priklausomybė

Tai saugumo ar atramos jausmas, atsirandantis žinant, kad narkotikai yra čia pat, ir įsitikinimas, kad jie padės įveikti sunkumus. Ši priklausomybė gali išsivystyti reguliariai vartojant narkotikus.

Potraukis narkotikams

Tai emocinis ryšys, atsirandantis tarp žmogaus ir narkotikų sukeliamų efektų.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

3. Laiko etapai

Neįmanoma pasakyti, kiek reikia laiko tapti priklausomu nuo narkotiko ar narkotikų. Priklausomybė – tai būsena, kurioje žmogus yra praradęs savo laisvą valią – jį valdo kažkas kitas, šiuo atveju cheminės medžiagos. Jei narkotikai nuolat vėl ir vėl vartojami dėl to, kad tai suteikia malonią savijautą, toks vartojimas palaipsniui gali sukelti priklausomybę. Kelyje į priklausomybę yra įvairių psichologinių etapų, kaip ir kelyje į pasveikimą. Pirmieji trys etapai – eksperimentavimas, pripratimas (adaptacija) ir nenumaldomas potraukis – visi jie veda link priklausomybės ar narkotikų troškulio. Tikėtina, kad įvyks lūžis narkomano emocinėje būklėje ir požiūryje, ir nuo tol bus įmanoma pradėti gydymą nuo piktnaudžiavimo narkotinėmis medžiagomis.

- 1 etapas: eksperimentavimas – debiutas (pradžia).
- 2 etapas: pripratimas (adaptacija) – įsitraukimas.
- 3 etapas: nenumaldomas potraukis – priklausomybė.
- 4 etapas: prieštaringi jausmai – lūžis: gydymosi motyvacija.
- 5 etapas: gydymas.
- 6 etapas: išsilaisvinimas.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

4. Piktnaudžiavimas narkotikais. Paaiškinimas

- Narkomanija yra ligos procesas, kuris prasideda nuo eksperimentavimo ir tęsiasi atpažįstamais etapais. Kontrolė prarandama dėl psichiką veikiančių narkotikų farmakologinių efektų.
- Narkotikai, sukeliantys didžiausią euforiją (ypač ekstazis), sukelia ir didžiausią pripratimą bei priklausomybę.
- Rizika tapti priklausomu nuo narkotikų paaugliams yra didesnė negu suaugusiems, kadangi jie dar nėra pakankamai subrendę fiziniu, psichologiniu ir emociniu požiūriu.
- Nors eksperimentavimas su narkotikais nesukelia priklausomybės iškart, paaugliams yra didelė rizika žengti link priklausomybės.
- Daugelis paauglių, eksperimentuojančių su narkotikais, pradėjo nuo to, kad ėmė bėgioti iš pamokų, taip patekdami į didelės rizikos aplinkybes, galinčias sukelti asocialų elgesį, kuriam, be kita ko, būdingas narkotikų vartojimas.
- Asmenims, turintiems emocinių ir bendravimo problemų, narkotikų vartojimas jas dar labiau pagilina. Nors narkotikų vartojimas kuriam laikui atpalaiduoja nuo problemų, tačiau toliau vartojant narkotikus tos problemas darosi vis sunkiau išsprendžiamos.
- Daugelis paauglių pradėjo nuo cigarečių ar marihuanos rūkymo, alkoholio, o neseniai– nuo ekstazio vartojimo.
- Kadangi eksperimentavimas turi mažai pasekmių arba jos būna lengvos, paaugliai įžengia į narkotikų pasaulį turėdami nepagrįstą susivaldymo iliuziją. Jie dažniausiai mano: „Čia tik dėl malonumo“, „Aš susivaldau“, „Ekstazį vartoju tik savaitgaliais“.
- Šie pasiteisinimai gali būti iš dalies teisingi, jei paauglys tik pradėjo eksperimentuoti su narkotikais, bet tai yra kaip tik tas požiūris, kuris skatina labiau vartoti narkotikus. Tai yra centrinis „vartų“ reiškinio komponentas.
- Todėl kai kurie ekspertai teigia: „Jei paaugliai vartoja narkotikus, tai bet kuriuo atveju turi būti laikoma piktnaudžiavimu“.

Tėvai gali suteikti neįkainojamą pagalbą užkirsdami kelią narkotikų vartojimui, jei pastebėtų jo požymius ankstyvame etape.

Kai kurie būdingi požymiai:

- Neįprastas paauglio elgesys.
- Labiau negu įprastai besikeičianti nuotaika.

- Nesugebėjimas susikaupti ar atlikti namų darbus.
- Staiga suprastėję pažymiai mokykloje.
- Bendraamžių pasikeitimas (nauji draugai).
- Nenoras atsakinėti į klausimus apie savo visuomeninę veiklą.
- Namuose „dingsta“ pinigai.

Tai nėra pilnutinis sąrašas. Žmonės reaguoja skirtingai. Tad jei pastebėjote, kad jūsų vaikui tapo būdingi aukščiau minėti simptomai, tai nebūtinai reiškia, kad jis vartoja narkotikus, nors nemaža tikimybė, kad būtent taip ir yra.

Visi paaugliai priklauso rizikos kategorijai dėl įtempto laikotarpio, per kurį jiems tenka įvaldyti naujus ir atsakingesnius suaugusiųjų vaidmenis.

Pastebėta, kad pradiniai eksperimentai veda link nuolatinio vartojimo, o daugybei žmonių – į neįveikiamą norą vartoti. Toks progresavimas gali įvykti vos per 6 mėnesius arba vystytis palaipsniui ir trukti iki 3 metų. Dėl to ankstyva intervencija yra absoliučiai būtina.

Tėvai turėtų stengtis kuo išsamiau sužinoti apie narkotikus ir su savo paaugliais vaikais bendrauti atvirai ir rūpestingai. Informacijos apie narkotikus tėvai gali gauti iš Sveikatos ministerijai pavaldžių įstaigų, savo bendrosios praktikos gydytojų ar savanorių organizacijų, pvz., EURAD.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

5. Kaip apsaugoti savo vaiką nuo įsitraukimo

- Tėvai vaidina svarbų vaidmenį – kuo daugiau sužinokite apie narkotikus.
- Meilė ir geri santykiai namuose.
- Pastovi ir teisinga drausmė – pusiausvyra tarp meilės ir priežiūros.
- Kišenpinigių ribojimas.
- Atsakomybės ugdymas – pasekmės už poelgius.
- Mokykla – bendravimas su mokytojais, stenkitės su jais bendradarbiauti.
- Teigiamos patirties galimybių ieškojimas mokykloje ir namuose.
- Natūralūs geri pojūčiai, pvz., sportas, muzika ir kt..
- Stabili atmosfera šeimoje.
- Atviras bendravimas namuose – leiskite laisvai reikšti jausmus ir mintis.
- Savigarbos didinimas – venkite neteisingos kritikos.
- Pakantumas jaunimo klaidoms – padėkite jiems iš jų mokytis.
- Išklausymas, palaikymas, patarimas ir skatinimas.
- Geras tėvų pavyzdys, „daryk tai, ką aš darau, o ne tai, ką sakau“.
- Jei kyla abejonių, kuo anksčiau kreipkitės pagalbos.
- Jei iškilo problema, svarbiausia – ankstyvoji intervencija.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

6. Kaip man suprasti, kad mano vaikas vartoja narkotikus?

Tai ne vienas kriterijus, o įvairūs požymiai:

- Meluoja.
- Vagiliauja.
- Nauji draugai – kartais vyresni.
- Vėlai grįžta namo.
- Problemos mokykloje – suprastėję pažymiai, bėgimas iš pamokų.
- Nebesidomi darbu, mokykla, sportu ir neturi pomėgių.

- Dėmesio stoka, nesugebėjimas prisiminti, trumpi sąmonės aptemimai, haliucinacijos.
- Nuovargis – neįprastai mieguistas ar apsnūdęs.
- Nuolatinis kosulys, krūtinės ląstos infekcijos, sloga.
- Nesipasakoja, kuo užsiima, kur buvo ir apie draugus.
- Valgo daug saldumynų. Sumažėjo svoris ir apetitas. Atrodo išvargęs.
- Jautrios akys, bėganti nosis, žaizdos, nudegimai.
- Slepia rankas.
- Išbėrimai aplink burną.
- Labai daug rūko.
- Nudegimai aplink burną.
- Radikaliai pasikeitęs elgesys ir asmenybė.
- Nuotaikos svyravimai. Paranoja.
- Neįprasti kvapai iš burnos ir nuo drabužių.

Ką aš galiu padaryti?

- Nepasiduokite panikai. Reaguokite ramiai ir rūpestingai.
- Vykdykite tėvų pareigas.
- Susipriešinimas sukeltų neigimą.
- Nieko nedarykite, kol vaikas apsvaigęs – palaukite, kol išsiblaivys.
- Labai svarbu išklausyti. Paklauskite vaiko apie jo jausmus, kaip jam sekasi.
- Mokykla. Ar yra kokių problemų?
- Jei įmanoma, prieštaraukite, pateikdami įrodymus.
- Tyliai, jam (jai) nežinant apieškokite miegamąjį, mokyklinę kuprinę. Atkreipkite dėmesį į žymeklius (markerius), žiebtuvėlius, aerozolius ir kita.
- Susitikite su mokyklos direktoriumi. Pasiteiraukite, ar mokykloje nepastebėjo kokių problemų. Prašykite pagalbos – mokykla kartu su tėvais atsako už moksleivius.
- Nekaltinkite.
- Nesileiskite manipuliuojami, pvz., „Aš mesiu, jei nepasakysi tėčiui, mokykloje ir t.t.“.
- Nustatykite pagrįstas ir nuoseklias elgesio taisykles dėl grįžimo namo vakare, draugų ir t.t.
- Pasitelkite į pagalbą brolius ar seseris. Nepalikite jų be priežiūros ir neapsileiskite patys.
- Jei kyla abejonių, kreipkitės pagalbos.

DĖMESIO: Gali būti, kad jums reikės įvesti „komendanto valandą“ ir lydėti į mokyklą ir iš jos.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

7. Įsitraukimo į narkotikų vartojimą pasekmės

Maža to, kad kontroliuojamų narkotikų laikymas ar vartojimas yra nelegalus, su narkotikų vartojimu yra susiję ir daug kitų problemų:

- Su narkotikais susijusio teistumo padariniai karjerai.
- Įvairios šalys, pvz., JAV, Australija ar Kanada neišduoda turizmo ar darbo vizų asmenims, nuteistiems už nusikaltimus, susijusius su narkotikais.
- Priklausomybės (narkomanijos) rizika.
- Nemalonūs prisiminimai.
- Poveikis sveikatai: depresija, nuovargis, jei žmonės naudojasi bendrais švirkštais – hepatitas, ŽIV ir AIDS. Ilgalaikė paranojinė psichozė.
- Šeimos iširimas dėl įtemptų santykių piktnaudžiaujant narkotikais.
- Susilpnėjęs sugebėjimas susikaupti padidina riziką vairuojant, valdant įrangą ir kt.
- Neįgytas išsilavinimas ar prarastos galimybės.
- Skolos.

- Asmeninės laisvės praradimas.
- Rimti pavojai iš narkotikų prekeivių.
- Staigi mirtis.

Tai prieštarauja įstatymams:

- laikyti bet kokius kontroliuojamus (uždraustuosius) narkotikus;
- laikyti bet kokius kontroliuojamus narkotikus turint tikslą perduoti juos kam nors kitam;
- leisti savo namuose ar patalpose rūkyti arba vartoti kontroliuojamus narkotikus;
- auginti bet kokias kanapių atmainas;
- suklastoti ar keisti bet kokį gydytojo išrašytą receptą arba tokį receptą turėti;
- bendrininkauti atliekant ar kurstyti bet kokį su narkotikais susijusį nusikaltimą;
- parduoti ar padaryti prieinamą tirpiklio tipo medžiagą jaunesniam negu 18 metų asmeniui įtariant, kad jis gali panaudoti tą medžiagą ar jos garus svaiginimuisi;
- importuoti bet kokius kontroliuojamus narkotikus neturint licenzijos;
- parduoti alkoholinius gėrimus jaunesniam negu 18 metų asmeniui ir (arba) leisti tokiam asmeniui gerti alkoholinius gėrimus turinčioje licenciją patalpose;
- įsigyti alkoholinių gėrimų esant jaunesniam negu 18 metų;
- apsimesti vyresniu neg 18 metų siekiant įsigyti alkoholinių gėrimų;
- vartoti alkoholinius gėrimus esant jaunesniam negu 18 metų bet kurioje vietoje, išskyrus privačią namų valdą, kurioje būnate arba pagal savo teises, arba gavę leidimą.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

8. Narkotikų sargyba – Jūs esate ekspertas...

Ar turėtų visuomenė aprūpinti narkomanus švariomis adatomis, kad leisdamiesi narkotikus jie neplatintų AIDS? Nuo to, kaip bus išspręsta ši problema, labai priklauso milijonų žmonių gyvybė. Mums reikia rinktis ne tarp narkotikų epidemijos ir AIDS epidemijos – MES GALIME ĮVEIKTI JAS ABI!

- Visuomenė turi aiškiai ir nuosekliai reikalauti, kad narkomanai būtų nedelsiant gydomi.
- Jei visuomenė pakanti narkotikams ir jų lengva gauti, jie yra plačiai vartojami.
- Intraveninių narkotikų vartotojų gyvybei gresia dvigubas pavojus: perdozavimas ir užsikrėtimas AIDS.
- Narkotikai veikia imuninės sistemos sugebėjimą priešintis infekcijai.
- Ar adatų dalijimas reiškia pritarimą uždraustų narkotikų vartojimui?
- Ar padaugės asmenų, priklausomų nuo narkotikų?
- Ar tai netrukdys narkotikų vartotojams suvokti savo problemą?
- Ar tai sumažins AIDS plitimą nuo narkomanų tarp žmonių, nevartojančių narkotikų?
- Ar tai pakeis neatsakingą seksualinį elgesį?
- Ar tai skatins paleistuvystę ir prostituciją kaip būdus užsidirbti pinigų narkotikams?
- Ar tai gera medicinos praktika?
- Ar tai prisidės prie išlaidų sveikatai didinimo?
- Ar padidės fizinis ir medicininis liguistumas?
- Ar tai pakeis neatsakingą ir asocialų nusikaltėlių ir prievartautojų elgesį?
- Ar tai nėra mėginimas greitai išspręsti sudėtingą problemą?
- Ar įstatymų gali leidėjai imtis veiksmų, kuriais remiama nelegali veikla?

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

9. Žalos mažinimas

- Kaip jie supranta „žalos mažinimą“?
- http://www.eurad.net/faq/what%20is%20harm%20reduction.htm

„Koalicijos prieš KANAPES“ (Coalition Against CANNABIS) pareiškimas

Kas tas „žalos mažinimas“?

Sąmokslas

Daugelis žmonių, ypač tėvai, visame pasaulyje jaučia, kad tikslas kurti ***VISUOMENĘ BE NARKOTIKŲ*** yra neginčytinas. Jie mato narkotikų nelaimę. Suvokia didžiules socialines problemas ir finansines išlaidas. Žino, kad narkotikų daroma žala atima iš bendruomenių išteklius, kurie turėtų būti skirti sveikatai ir tinkamai socialinei aplinkai kurti.

Daugelyje šalių šiuo metu veikia gerai organizuoti galingi nusikaltėlių tinklai, kurių taikinys – milijonai vaikų ir jaunuolių. Negailestingi narkotikų prekeiviai sudaro galimybes jaunuoliams tiesiogiai gauti nelegalių narkotikų.

Atsirado daug lobistų, įskaitant liberalius ekstremistus, sąmoningai nevertinančių narkotikų pavojų. Kai kurie jų šalininkai teigia, kad narkotikų vartojimas yra priimtinas. Jie siekia panaikinti bet kokius suvaržymus ir, nepaisydami mokslinių ir medicinos išvadų, jie labai nerimtai vertina narkotikų situaciją, įskaitant kanapių keliamus ypatingus pavojus.

Šiuo metu veikia gerai finansuojamas tarptautinis sąmokslas, kurio tikslas – pagaliau legalizuoti visus narkotikus, pradedant nuo kanapių. Jo dalyviams nerūpi visuomenės be narkotikų koncepcija – jie vykdo vadinamąją „žalos mažinimo“ politiką. Jie netgi kalba apie „saugius“ piktnaudžiavimo narkotikais būdus. Kai kurie jų teigia, kad draudžiant vartoti pavojingus narkotikus yra pažeidžiamos žmogaus teisės.

Įspėjimas

Jungtinių Tautų Tarptautinė narkotikų kontrolės valdyba (United Nations International Narcotics Control Board) yra pareiškusi: „Tie, kurie pasisako už nelegalių narkotikų vartojimo legalizavimą, teigia, kad negalima pažeisti narkotikų vartotojų pagrindinių teisių; tačiau atrodo, kad jie neatsižvelgia į tai, jog patys narkotikų vartotojai pažeidžia savo šeimų narių ir visuomenės pagrindines teises. Šeimos ir visuomenė irgi turi teises, kurias reikia gerbti ir puoselėti“.

Valdybos Prezidentas Filipas Emafas (Philip Emafo) sako: „Atsisakyti narkotikų kontrolės būtų tolygu atsisakyti įsipareigojimo siekti visuomeninės ir ekonominės pažangos. Vyriausybės, kurių veiklos tikslas – kurti visuomenės gerovę, niekada neatsisakys rimtos narkotikų kontrolės ir nesvarstys narkotikų legalizavimo klausimo. ***Narkotikų, ypač kanapių, legalizavimo šalininkai yra rėksmingi ir yra gerai finansuojami, tuo jie naudojasi visuomenei dezinformuoti.*** Nepaisant to, plačioji visuomenė nuosekliai nepritaria narkotikų legalizavimui“. Jo teigimu, ***„kanapės nėra nekenksmingas narkotikas, kaip bando vaizduoti jų legalizavimo šalininkai“***, o valdyba tvirtina: „Būtų neprotinga nacionalinėms sveikatos priežiūros sistemoms užkrauti dar vieną kenksmingą medžiagą – kanapes. Sumažinus kanapių kontrolę, tikėtinas jų vartojimo išaugimas, o didesnė žala žmonėms ir visuomenei viršys bet kokią galimą naudą.“

JT valdyba įspėja, kad nelegalių narkotikų pramonė gali destabilizuoti visuomenę ir ekonomiką. Gaujų karai, žmonių pagrobimai ir apiplėšimai vyksta išvien su lošimais, prostitucija, piktnaudžiavimu narkotikais ir visuomenės susitelkimo sumažėjimu. Valdyba tvirtina: „Svarbiausias pilietinės visuomenės destabilizavimo simptomas yra augantis nusikalstamumas, ypač jei daugėja smurtinių nusikaltimų“. Taip pat priduria, kad „su narkotikais susiję nusikaltimai apima, turto prievartavimą, gaujų karus, smurtą viešose vietose, plėšikavimą ir žmonių pagrobimus“.

JT valdyba rimtai įspėja: ***„Kai kurios interesų grupės pasisako už narkotikų legalizavimą arba su narkotikais susijusių nusikaltimų dekriminalizavimą, kitų dėmesio centre – tik „žalos minimizavimo“ ar „žalos mažinimo“ kryžiaus žygis. Nepaisydami turimų įrodymų, tokie lobistai atkakliai skelbia, kad yra saugių būdų piktnaudžiauti narkotikais“.*** Daugelis žmonių įvairiose šalyse šiuo metu yra rimtai susirūpinę, kad įtartinos organizacijos, turinčios priėjimą prie fondų – kai kurie iš jų yra vieši – gali įvesti ydingą politiką. JT valdyba taip pat pareiškė: ***„Tokio legalizavimo šalininkai siekia savo tikslų su misionierišku uolumu rengdami agresyvias, gerai finansuojamas kampanijas. Tačiau jų argumentai neatspindi tiesos. O tiesa yra tokia, kad nėra saugių būdų piktnaudžiauti narkotikais. Tiesa ta, kad piktnaudžiavimas narkotikais sukelia problemas narkotikų vartotojams, jų aplinkiniams ir pagaliau –***

visai visuomenei. Daugeliui žmonių yra pažįstamas skausmas, kurį patiria narkomano šeimos nariai, šeimų irimas dėl piktnaudžiavimo narkotikais ir darbo našumo sumažėjimas įmonėse, kuriose darbuotojai piktnaudžiauja narkotikais.“ Valdyba įspėja: ***„Atsakingos vyriausybės negali abejingai žiūrėti į susivėlusius narkomanus gatvėse ir stotyse, prašinėjančius pinigų narkotikams. Valstybės moraliai ir teisiškai privalo apsaugoti narkomanus nuo tolesnio susinaikinimo“.***

Nacionalinės vyriausybės neturėtų pasiduoti ir leisti legalizavimo šalininkams perimti nacionalinės narkotikų politikos kontrolę į savo rankas. Jų neturi bauginti rėksminga mažuma, norinti legalizuoti narkotikų vartojimą. Vyriausybės turi paisyti teisėtų piliečių daugumos nuomonės. Tie piliečiai yra prieš nelegalių narkotikų vartojimą. Žalos mažinimas tik sukels daugiau kančių. Mūsų tikslas turi būti visuomenė be narkotikų.

Išleido: Nacionalinė koalicija prieš kanapes (National Coalition Against Cannabis),
95-97 Railway Road, Leigh WN7 4AD

Kas yra metadonas?

1. Metadonas – tai ilgai trunkančio poveikio narkotikas opioidas, naudojamas sirupo pavidalu. Šis narkotikas sukelia priklausomybę ir yra pavojingas, jei duodamas asmenims (ypač vaikams), kurie nėra priklausomi nuo narkotikų. Jis naudojamas kaip pakaitinis narkotikas vietoje heroino ir kitų opiatinių narkotikų gydant nuo narkotikų priklausomus asmenis.
2. Metadonas yra stiprus narkotikas, sukeliantis stiprią priklausomybę.
3. Staiga nutraukus metadono vartojimą, priklausomai nuo dozės, gali pasireikšti abstinencijos simptomai. Jie gali pasireikšti vėliau, negu tik nustojus vartoti heroiną dėl to, kad metadonas pasižymi ilgesniu poveikiu, ir gali būti labai nemalonūs.
4. Nustačius tinkamą dozavimą, nuo heroino priklausomas asmuo, gaunantis kasdienę metadono dozę, atsikrato savo potraukio heroinui. Didelės metadono dozės visiškai blokuoja visus opiatų efektus, mažesnės dozės – tik jų dalį. Be to, didelės dozės neigiamai veikia paciento psichikos socialines ir biologines funkcijas. Todėl dozė turi būti nustatoma labai tiksliai.
5. Metadonas nuslopina narkomano nusiteikimą tapti nepriklausomu nuo narkotikų.

KĄ SVARBU ŽINOTI APIE NARKOTIKŲ VARTOTOJUS BEI ADATAS AR ŠVIRKŠTUS

1. Apsvaigę ir sutrikę narkomanai su adatomis gali elgtis lengvabūdiškai.
2. Negalima tikėtis, kad narkotikų vartotojai, apsvaigę nuo narkotikų, elgsis atsakingai.
3. Artėjant kitai injekcijai, narkotikų vartotojai tampa nekantrūs ir nebūtinai lauks švarių adatų.
4. Kai kurie narkotikų vartotojai neatsisako įprasto ritualo dalintis adatomis.
5. Intraveninius narkotikus vartojantys asmenys rizikuoja mirti dėl įvairių priežasčių, ne tik AIDS, bet taip pat nuo perdozavimo, nelaimingų atsitikimų, apsvaigusių narkomanų smurto ir kt.
6. Heroino vartotojams būdingas mažas seksualinis aktyvumas, o vartojantys kokainą ir amfetaminą daugeliu atvejų pasižymi dideliu aktyvumu. Nors metadonas skiriamas tik asmenims, priklausomiems nuo opiatų, adatų platinimas daro įtaką ir stimuliantų vartotojams.
7. ŽIV / AIDS daug labiau plinta per lytinius santykius, negu naudojant bendras adatas.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

10. Kas yra bendroji priklausomybė?

Norėdami suprasti bendrosios priklausomybės koncepciją, pirmiausia turime pažvelgti į narkomanijos ligą. „Anoniminiai alkoholikai“ (A.A.) narkotikų vartojimą apibūdina kaip chronišką, progresuojančią, mirtiną, bet pagydomą ligą. Ši liga turi tam tikrus medicinos aspektus, bet svarbiausia, kad tai – „dvasios liga“. Ji pirmiau paveikia protą ir tik po to – kūną. Ji chroniška, t.y., po abstinencijos laikotarpio žmogus nebegali kontroliuoti narkotikų poreikio. Ji progresuojanti, t.y., nuolat vis sunkėja, nebent yra sustabdoma. Ji mirtina, t.y., dauguma narkomanų arba nustoja vartoti narkotikus, arba miršta nuo savo ligos pasekmių.

Tai, kad mes vadiname šį reiškinį liga, taip pat reiškia, kad dėl to nėra ko kaltinti. Niekas neplanuoja tapti narkomanu. Visi šie narkomanijos ligos elementai tinka ir bendrajai priklausomybei. Nuo narkomano priklausomas asmuo – tai toks asmuo, kuris, savo artimajam įklimpus į narkotikus, ištikimai mėgina padėti jam liautis, stengdamasis kontroliuoti narkomaną ir narkotikus. Tokio asmens gyvenimas darosi vis labiau nebevaldomas ir pagaliau jis gali tapti tokiu pat ligoniu, kaip ir narkomanas. Štai vienas iš bendrosios priklausomybės apibrėžimų:

„Nuo narkomano priklausomas asmuo (asmuo, patiriantis bendrąją priklausomybę) – tai asmuo, leidžiantis, kad jam kitas asmuo savo elgesiu darytų įtaką ir yra visiškai įnikęs į to kito asmens elgesio kontrolę.“ (Beattie, Hazelden 1987).

Prieš suvokdamas situaciją ir faktus, nuo narkomano priklausomas asmuo dažnai pereina tuos pačius etapus kaip ir narkomanas:

Neigimas

Pirmiausiai dažnai neigiama, kad yra problema. Jūs galite būti paskutinis, suprasiantis, kad jūsų vyras yra narkomanas, galbūt netgi vėliau negu tai supras jis pats. Jūs galite būti paskutinis tarp kaimynų, kuris sužinojo, kad jūsų vaikas vartoja narkotikus.

Pyktis

Kitame etape dažnai ieškoma, ką apkaltinti. Galbūt kaltinsite visuomenę, narkomaną, Dievą ar patį gyvenimą. Jūs stengėtės įveikti narkotiką jį kontroliuodami, bet pralaimėjote. Kupinas nusivylimo, galbūt klausėte savęs: „Už ką aš to nusipelniau?“ Tai normalus pyktis, tačiau nepraėjus šio etapo, jūsų gyvenimą ir toliau kontroliuos piktnaudžiaujantis narkotikais. Apimti tokio pykčio, nuo narkomanų priklausomi asmenys gali padaryti bet ką – nuo nusikaltimų iki savižudybės, lieti nevaldomą įniršį arba daugeliu atvejų – kęsti begalinį kankinantį kartėlį.

Derybos

Šiame etape stengiatės sau sakyti, kad viskas ne taip jau blogai. Galbūt, jeigu jam dar kartą bus suteikta pagalba, viskas pasibaigs. Galbūt jei gaus šį darbą ar šį namą, ar šią dovaną, jis liausis vartojęs narkotikus. Jūs meldžiate dar vieno, paskutinio šanso.

Depresija

Depresija – tai etapas, kuriame nuo narkomano priklausomas asmuo pradeda suvokti situaciją – kad jis yra bejėgis prieš kito žmogaus piktnaudžiavimą narkotikais.

Pripažinimas

Pripažinti nereiškia pamėgti piktnaudžiavimą narkotikais. Tai reiškia, kad jums vis dar rūpi jūsų mylimas asmuo, tačiau jūs supratote, kad esate bejėgis prieš kai kuriuos dalykus, pavyzdžiui, piktnaudžiavimą narkotikais. Pripažinimas reiškia, kad supratote, jog jums, kaip patiriančiam bendrąją priklausomybę, taip pat reikalinga pagalba. Jūs turite pasveikti, kad ir kas nutiktų jūsų narkomanui. Jūs turite sugebėti palikti problemą savieigai ir leisti narkomanui pasimokyti iš jo poelgių pasekmių. „Dvylikos žingsnių“ grupės gali labai padėti norint pasiekti šį etapą.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

11. Kas yra patiriantis bendrąją priklausomybę?

„Kurį laiką narkomanas mano gyvenime buvo visiškai užvaldęs mūsų namus ir laimę. Jo veiksmai ištampė man nervus, neleisdavo užmigti, kėlė pyktį ir baimę. Į nemalonias situacijas aš reaguodavau ne taip, kaip man norėjosi, o jis naudojosi mano silpnumu.“

Tai papasakojo žmogus, patyręs bendrąją priklausomybę. Manau, kiekvienas, patyręs siaubingų išgyvenimų, neišvengiamų, kai į šeimą įsiveržia narkotikai, atpažins bent dalį šios istorijos.

Sąvoka „bendroji priklausomybė“ dažniausiai vartojama gydymo programose ir tarp asmenų, dalyvaujančių savitarpio pagalbos grupėse, veikiančiose pagal 12 žingsnių programą, kurią pirmiausia sukūrė „Anoniminiai alkoholikai“ („Alcoholics Anonymous“, A.A.). 12 žingsnių programa yra ne tik sergantiems priklausomybės ligomis, bet ir jų šeimoms bei artimiems draugams. Mes turime tokias programas kaip „Al-Anon“, „Al-a-teen“ ir „Families Anonymous“. Visos šios programos siūlo pagalbą žmonėms, kurių gyvenimas tapo nebevaldomas dėl kito žmogaus problemų su narkotikais.

Kad geriau susipažintume su bendrosios priklausomybės koncepcija, panaudosime testą, kurį pirmą kartą sukūrė Melodis (Melody). Jei iš šių 20 klausimų į tris ar daugiau atsakysite „taip“, galbūt jums būtų verta pasinaudoti bet kurios iš šiame straipsnyje minimų 12 žingsnių grupių pagalba. Be to, šie klausimai padės aiškiau suprasti, kas yra bendroji priklausomybė:

KLAUSIMAI APIE BENDRĄJĄ PRIKLAUSOMYBĘ

1.	**Ar labai išgyvenate dėl to, kad kitas žmogus geria arvartoja arkotikus?**	**Taip**	**Ne**
2.	**Ar turite finansinių problemų dėl to, kad kitas žmogus piktnaudžiauja narkotikais?**	**Taip**	**Ne**
3.	**Ar meluojate norėdami nuslėpti, kad kitas žmogus vartoja narkotikus?**	**Taip**	**Ne**
4.	**Ar manote, kad vienam iš jūsų artimųjų narkotikai yra svarbiau už jus?**	**Taip**	**Ne**
5.	**Ar manote, kad jūsų narkomano elgesį lėmė jo ar jos draugai?**	**Taip**	**Ne**
6.	**Ar dažnai dėl jūsų narkomano tenka keisti valgymo laiką?**	**Taip**	**Ne**
7.	**Ar dažnai grasinate, pvz.: „Jei nenustosi gerti ar vartoti narkotikų, aš tave paliksiu“?**	**Taip**	**Ne**
8.	**Kai apkabinate savo alkoholiką (narkomaną), ar paslapčia mėginate užuosti kvapą iš jo burnos?**	**Taip**	**Ne**
9.	**Ar baiminatės, kad galėjote padaryti ką nors, kas nuliūdino jūsų narkomaną ir dėl to jis galbūt pradėjo vartoti narkotikus?**	**Taip**	**Ne**
10.	**Ar jus skaudina (trikdo) jūsų narkomano elgesys?**	**Taip**	**Ne**
11.	**Ar atrodo, kad kiekvienos atostogos žlunga dėl alkoholio ar narkotikų?**	**Taip**	**Ne**
12.	**Ar ketinote skambinti į policiją dėl narkomano elgesio?**	**Taip**	**Ne**
13.	**Ar ieškote paslėptų butelių ar narkotikų?**	**Taip**	**Ne**
14.	**Ar manote, kad narkomanas liautųsi vartojęs dėl to, kad padarytų jus laimingą, jei jus mylėtų?**	**Taip**	**Ne**
15.	**Ar esate atsisakę vakarėlių, nes baiminotės ar nerimavote?**	**Taip**	**Ne**
16.	**Ar jaučiatės kaltas (kalta), galvodamas apie savo pastangas kontroliuoti narkomaną?**	**Taip**	**Ne**

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

12. Vadinamieji „LENGVIEJI NARKOTIKAI“

OLANDIJOS MUNICIPALINĖ SVEIKATOS TARNYBA TEIGIA, KAD VADINAMŲJŲ „LENGVŲJŲ NARKOTIKŲ“ VARTOJIMAS *„ATEITYJE TURĖS RIMTŲ PADARINIŲ GYVENTOJŲ SVEIKATOS BŪKLEI“*.

Olandijos vyriausybė deklaravo, kad savo vadinamųjų „lengvųjų narkotikų“ vartojimo toleravimo politiką grindžia „faktais, faktais ir dar kartą faktais“. Laikui bėgant, dabar šie faktai darosi aiškesni.

Prieš keletą metų Groningeno miesto sveikatos tarnyba (GGD) pakartotinai atliko miesto paauglių apklausą, kuri pirmą kartą buvo vykdyta 1992 metais.

- 30% vidurinės mokyklos moksleivių bent vieną kartą vartojo marihuaną, hašišą ar kanapes; palyginti su 1992 metų procentais (15%), per ketverius metus šis skaičius padvigubėjo.
- Palyginti su 1992 m., 13 metų paauglių, vartojusių vadinamuosius „lengvuosius narkotikus“, skaičius padidėjo keturis kartus tarp berniukų ir beveik penkis kartus – tarp mergaičių.
- 20% vidurinės mokyklos moksleivių reguliariai vartoja vadinamuosius „lengvuosius narkotikus“. Kaip dažnai moksleiviai juos vartoja, labai priklauso nuo amžiaus: nuo vidutiniškai 2 kartų per mėnesį tarp trylikamečių iki vidutiniškai 5,5 karto per mėnesį tarp 17-mečių.
- 14 metų moksleiviai vadinamuosius „lengvuosius narkotikus“ vartoja vidutiniškai septynis kartus per mėnesį – tai nerimą keliantis pikas, kuris, pasak Groningeno miesto sveikatos tarnybos, „gali reikšti pirmąjį požymį apie artėjančią vartotojų bangą, lemiamą lengvo priėjimo prie narkotinių medžiagų ir (arba) visuomenės tolerancijos vartojantiems „lengvuosius narkotikus“.“
- Miestuose moksleivių, vartojančių „lengvuosius narkotikus“, yra dukart daugiau negu neurbanizuotose teritorijose.
- Moksleiviams augant vis daugiau jų rūko ir (arba) arba vartoja „lengvuosius narkotikus“ - 37% trylikamečių ir 60% septyniolikmečių. Groningeno miesto sveikatos tarnyba įspėja: „Akivaizdu, kad ateityje tai turės rimtų padarinių gyventojų sveikatos būklei“.
- Kur moksleiviai vartoja „lengvuosius narkotikus“? 1) kanapių parduotuvėse (kuriose prekiaujama kanapių produktais ir reikmenimis), kavinėse, šokių klubuose, 2) gatvėje ir mokykloje (7,6% visų moksleivių „lengvuosius narkotikus“ vartoja per pertraukas mokykloje), 3) su draugais namuose.

- Kitų narkotikų (haliucinogeninių grybų, ekstazio, metamfetamino, heroino, kokaino, klijų, anabolinių steroidų, diazepamo) vartojimas: vieną ar kelias šių medžiagų vartoja 4,2% trylikamečių ir 13,5% septyniolikmečių moksleivių.
- Moksleiviai, kurie nesijaučia fiziškai ar psichiškai sveiki, pasižymi labiau rizikingu gyvenimo būdu (rūko, geria alkoholį, vartoja vadinamuosius „lengvuosius narkotikus“, yra nepakankamai fiziškai aktyvūs ir t.t.) už tuos, kurie jaučiasi gerai.
- Moksleiviams augant tarp jų didėja abejingumas arba (tylus) pritarimas nusikalstamam elgesiui (pvz., prekybai „lengvaisiais narkotikais“, vogtų daiktų priėmimui ir kt.).
- Yra stiprus ryšys tarp minėto nusikalstamo elgesio ir „lengvųjų narkotikų“ vartojimo.
- Pasak Groningeno miesto sveikatos tarnybos, šis tyrimas atspindi bendras tendencijas Olandijoje.

Šaltinis: HASSELA NORDIC NETWORK pranešimas spaudai, 1997 m. kovo 8 d.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

13. Palikti taip, kaip yra!

Kai kuriems bendrosios priklausomybės asmenims atrodo sunku palikti situaciją savieigai ir atsisakyti kontrolės. Kai kurie toliau pateikti teiginiai galbūt padės suprasti, kad tai nereiškia, jog turite nustoti rūpintis, ir kad Jūsų kontroliavimas nepadės nei narkomanui, nei jums.

- Atsisakyti kontrolės nereiškia nustoti rūpintis – tai reiškia, kad aš negaliu nuspręsti už kitą žmogų.
- Atsisakyti kontrolės reiškia ne „kontroliuoti“, o „rūpintis“.
- Atsisakyti kontrolės reiškia pripažinti savo bejėgiškumą, o tai reiškia, kad aš negaliu kontroliuoti pasekmių.
- Atsisakyti kontrolės reiškia ne prikaišioti kitam žmogui, su juo bartis ar ant jo rėkti, bet pamatyti savo paties klaidas ir pasistengti jas ištaisyti.
- Atsisakyti kontrolės reiškia ne teisti, o būti žmogumi.

Beveik neįmanoma trumpai išaiškinti, kas yra bendroji priklausomybė. Jei norėtumėte sužinoti daugiau, yra knygų, kuriose šis klausimas gvildenamas išsamiai.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

14. Pareiškimas dėl pozicijos adatų dalijimo narkomanams atžvilgiu

Reikia baigti dalinti narkomanams adatas, kadangi tai palengvina nelegalių narkotikų vartojimą, vadinasi, skatina neprognozuojamą elgesį, nusikalstamumą, smurtą, didina gydymo išlaidas, kenkia naujagimiams ir sukelia įvairias kitas socialines problemas. Adatų dalijimo ar keitimo programų „tyrimai“ turi trūkumų, yra šališki ir neįtikinami.

ISTORIJA

Adatų keitimo programos pradėtos Amsterdame, jas inicijavo narkotikų vartotojų gynėjų grupė „Junkie Union“ („Narkomanų sąjunga“). Vėliau tokios programos prasidėjo Takomoje (Tacoma) ir San Franciske (1988 m.), o 1990 m. – Niu Heivene ir Niujorke. Teorinis jų tikslas buvo sumažinti AIDS plitimą. Veikė daug adatų platinimo taškų be apatinės amžiaus ribos, platinamų adatų skaičiaus apribojimų ir nereikalaujant įrodyti, kad esi priklausomas.

PAGRINDIMAS

Nėra patikimų mokslinių įrodymų, kad kovojant su ŽIV plitimu, adatų dalijimas narkomanams būtų efektyvesnis negu intensyvios išplėstinės paslaugos (angl. *outreach)* ar prevencijos, švietimo, intervencijos ir gydymo programos. Šalininkų cituojami „tyrimai“ rodo, kad nėra jokių neginčijamų įrodymų, patvirtinančių, jog adatų keitimo programos mažina apsikrėtusiųjų ŽIV skaičių. Maža to, pasak kai kurių ekspertų, didėja heroino vartojimas, kadangi adatų programos uždega „žalią šviesą“ narkotikų vartojimui.

Narkotikų vartotojų šalininkai ir už legalizavimą pasisakančios interesų grupės adatų dalijimo problemą panaudoja propaguodami savo „žalos mažinimo“ teoriją, skelbiančią, kad nelegalių narkotikų vartojimą galima padaryti kontroliuojamą ir mažiau žalingą vartotojams. Propaguodamos asmeninį narkotikų vartojimą, legalizavimo šalininkų organizacijos skatina steigti institucijas, kad jos mokytų, kaip „atsakingai vartoti“ nelegalius narkotikus, o ne draustų juos vartoti.

Adatų dalijimo programos sukuria vartotojui patogią aplinką, palengvinančią narkotikų vartojimą ir taip sukelia bendruomenėms riziką, kad dėl psichiką veikiančių ir priklausomybę sukeliančių narkotikų vartojimo išaugs nusikalstamumas ir smurtas.

Adatų dalijimas įamžina narkomaniją, sudaro sąlygas narkotikų vartojimui ir gresia padidėjusiomis gydymo išlaidomis. Lėšos, skiriamos adatų dalijimo programoms, geriau būtų išleidžiamos prevencijai, intervencijai ir užkardymui. Humaniškiausias ir gailestingiausias požiūris į narkomaną – tai intervencija ir gydymas – privalomas arba savanoriškas.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

15. Pareiškimas dėl pozicijos „žalos mažinimo“ atžvilgiu

Prevencija ir žalos vengimas, o ne „žalos mažinimas“ turi didžiausią potencialą siekiant veiksmingai kovoti su narkotikų problema. „Žalos mažinimas“ – tai teorija, propaguojama narkotikų šalininkų, kurie laikosi požiūrio, kad visuomenė turi pritarti tam tikram psichotropinių ar priklausomybę sukeliančių narkotikų vartojimo tarp suaugusiųjų ir jaunimo lygiui ir mokyti juos, kaip „atsakingai vartoti“ narkotikus – esą tik taip galima sumažinti žalą. EURAD nesutinka su šia „žalos mažinimo“ teorija ir teigia, kad joks marihuanos, kokaino bei kitų kenksmingų ir draudžiamų narkotinių medžiagų vartojimo lygis nėra priimtinas.

Istorija

Terminą „žalos mažinimas“ pirmą kartą pavartojo grupė asmenų Didžiojoje Britanijoje, kurie siekė, kad visuomenė imtų palankiai žiūrėti į nelegalius narkotikus. Jų pagrindinė prielaida buvo ta, kad asmeninis draudžiamų narkotikų vartojimas turėtų būti teisėtas, nes tuomet jis bus lengviau kontroliuojamas ir vartotojui padarys mažiau žalos. „Žalos mažinimo“ tikslas, pasak šios teorijos šalininkų, yra sumažinti neigiamas narkotikų vartojimo pasekmes, o ne to vartojimo paplitimą. Jų teigimu, abstinencija negali būti realistiškas ar pageidautinas tikslas. Kai kas šia teorija naudojosi siekdami „sumažinti“ hepatito paplitimą tarp intraveninių narkotikų vartotojų. ŽIV infekcijos plitimo pradžia davė impulsą šiai ydingai koncepcijai. Žalos mažinimo koncepcija buvo įtraukta į kai kurias gydymo programas, kurios labiau orientavosi į tolesnį narkotikų vartojimą negu siekė padėti atsikratyti narkotikų. Taip pat ši koncepcija buvo įtraukta į sveikatos ir mokymo programas Didžiojoje Britanijoje, Australijoje ir Kanadoje.

Pagrindimas

„Žalos mažinimo“ sampratos interpretacijos yra labai plačios – nuo kai kurių narkotikų legalizavimo iki dekriminalizavimo, iki visų narkotikų legalizavimo. „Žalos mažinimo“ teorija grindžiama klaidinga argumentacija, kad pavojingus ir priklausomybę sukeliančius narkotikus galima vartoti saugiai, jei vartotojas „tinkamai“ su jais elgiasi arba jeigu vartojimą reglamentuotų vyriausybė.

„Žalos mažinimui“ nėra vietos narkotikų prevencijoje. „Žalos mažinimas“ apima švietimo strategijas, aiškinančias, kaip „atsakingai vartoti“ narkotikus, ir reiškiančias, kad narkotikų vartojimui yra patylomis, arba ir atvirai pritariama, nepaisant žalingo narkotikų poveikio.

„Atsakingo vartojimo“ arba „žalos mažinimo“ požiūris į narkotikų vartojimą JAV ėmė plisti XX amžiaus 8-ajame dešimtmetyje. Dėl to narkotikų vartojimas tarp jaunimo pasiekė rekordinį lygį. Daugelis tuometinių jaunuolių dabar yra vidutinį amžių pasiekę narkomanai.

„Žalos mažinimo“ šalininkai klaidingai tvirtina, kad švietimas ir prevencija patyrė nesėkmę. Prevencijos (kelio užkirtimas pirmajam narkotikų pabandymui) programos, politika ir strategijos pasiekė teigiamų permainų visuomenės požiūryje į draudžiamus narkotikus ir ženkliai sumažino narkotikų

vartojimą, ypač tarp jaunimo. Socialinis kontekstas, kuriame narkotikų vartojimas nėra priimtinas, yra svarbus veiksnys, mažinantis narkotikų vartojimą.

„Žalos mažinimo“ teorija nekreipia dėmesio į žinomus (įrodytus) narkotikų vartojimo fiziologinius efektus. „Žalos mažinimas“ duoda nepageidaujamus rezultatus nuo narkotikų priklausomos elgsenos žmonėms. Sėkmingiausios gydymo programos yra grindžiamos abstinencija.

Dėl „žalos mažinimo“ politikos Europoje dramatiškai išaugo narkotikų vartotojų skaičius Jungtinėje Karalystėje, Olandijoje, Šveicarijoje, Švedijoje ir kitose šalyse. Dėl to įvairios Europos šalys grįžo prie griežtos narkotikų politikos, kai tapo aišku, kad švelnūs narkotikų įstatymai daro neigiamą poveikį visuomenei.

„Žalos mažinimo“ šalininkai mano, kad narkotikų legalizavimas būtų galutinis „žalos mažinimas“ narkotikų vartotojams. Jiems asmeninio psichiką veikiančių ir priklausomybę sukeliančių narkotikų vartojimo teisė yra aukščiau už tai, kas yra naudinga ir sveika likusiai visuomenės daliai.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

16. Kas yra narkotikų dekriminalizavimas ir legalizavimas?

- Sąvoka „dekriminalizavimas“ reiškia narkotikų problemos pašalinimą iš baudžiamosios teisės. Teisėtvarkos organai daugiau nebekontroliuotų narkotikų eksporto, importo, gamybos, platinimo, prekybos, reklamos, laikymo ir vartojimo – viso to, kas šiuo metu yra kontroliuojama pagal tarptautines konvencijas.
- Narkotikų dekriminalizavimo pasekmė – visuomenė nebeturės įstatymų ar svertų, kurie leistų nukreipti narkomanus gydytis ar suteikti jiems pagalbą, ar juo labiau sustabdyti narkotikų gabenimą.
- Su narkotikų dekriminalizavimu išvien eina jų legalizavimas. Legalizavimo atveju narkotikai galės būti daugiau ar mažiau laisvai platinami. Dekrimininalizavimo atveju (pašalinus narkotikus iš baudžiamosios teisės), vyriausybė turės reguliuoti narkotikų platinimą, nustatyti platinimo taisykles. Bet vyriausybės atliekamas reguliavimas žlugs, kai vartotojams narkotikų reikės vis daugiau ir daugiau.
- Legalizavimo pasekmė – visuomenė patirtų didesnį narkotikų rinkos spaudimą.
- Teiginiai, kad legalizavimas sumažins nusikalstamumą, yra klaidingi. Pavyzdžiui, Olandijoje, šalyje, kurioje *de facto* priimtas dekriminalizavimas, dabar yra didžiausias nusikalstamumo lygis Europoje.
- Be to, padaugės nusikaltimų, susijusių su psichiką veikiančių narkotikų vartojimu, t.y., smurto, nužudymų, eismo įvykių keliuose, traukinių ir lėktuvų avarijų.

AR DEKRIMINALIZAVIMAS IR LEGALIZAVIMAS IŠ ESMĖS YRA TAS PATS?

- Taip, tai visiška kapituliacija. Vartotojai - narkotikų rinkos esmė ir varomoji jėga - galės daugiau ar mažiau laisvai vartoti ir laikyti narkotikus, o narkotikų prekeiviams apsimokės rizikuoti ir plėsti prekybą vis didesniam žmonių skaičiui.
- Sėkmė jiems yra garantuota, nes narkotikai sukelia priklausomybę.

KAS KO NORI?

- Nesunku rasti argumentų prieš legalizavimą, kadangi tai sukeltų daugybę neigiamų pasekmių pavieniam žmogui, šeimai ir visuomenei.
- Kita vertus, galbūt sunkiau argumentuoti prieš visus legalizavimo šalininkus kartu, nes jie nėra vieninga grupė ir pateikia daug skirtingų siūlymų.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

17. Ką gali padaryti bendruomenė?

- Kodėl neorganizavus žmonių grupelės, kuri nagrinėtų šiuos dokumentus?
- Sužinokite apie narkotikus vietos sveikatos priežiūros tarnyboje, policijoje ar iš savanoriškų organizacijų, pvz., EURAD.
- Paprašykite savo gyventojų bendrijos ar mokyklos padėti jums dirbti su dokumentais, suteikti galimybę naudotis kopijavimo aparatu ir pan.
- Tapkite patikimu informacijos apie narkotikus šaltiniu savo bendruomenėje.
- NESKUBĖKITE KRITIKUOTI.
- Padėkite informuoti savo kaimynus ir bendruomenę, pasidalindami savo žiniomis mažuose viešuose susirinkimuose.
- Pasikvieskite atstovus ryšiams su visuomene iš policijos, sveikatos priežiūros institucijų ar vietos gydymo centrų.
- Padėkite surengti tėvystės įgūdžių ir tobulinimosi kursus jauniems tėvams, kurie padėtų jiems veiksmingai spręsti problemas namuose.
- Prisiminkite, kad „Tėvų galia“ gali būti labai naudinga norint apsaugoti savo jaunimą nuo narkotikų.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

18. Faktoriai, darantys poveikį narkotikų vartojimui

Kodėl žmonės nutaria nevartoti narkotikų

Narkotikų vartojimas neigiamai siejasi* su šiais faktoriais:

- Savigarba.
- Mokyklos pamėgimu.
- Pasiekimais.
- Gebėjimu priimti sprendimus.
- Pasitikėjimu savimi.
- Bendrumo jausmais.
- Religiniais įsitikinimais.
- Optimizmu dėl ateities.
- Humaniška aplinka mokykloje.
- Alternatyviomis švietimo programomis „probleminiams“ jaunuoliams.
- Dalyvavimu bendruomenės veikloje.
- Aiškia, nuoseklia vaikų auginimo tradicija.
- Tėvų religingumu.
- Tėvų nepakantumu nukrypimams nuo normos.
- Kontroleir taisyklių laikymusi namuose.
- Šeima ir artimaisiais.

Kodėl žmonės gali vartoti narkotikus

Narkotikų vartojimas teigiamai siejasi* su šiais faktoriais:

- Žinios apie narkotikus.
- Požiūris į narkotikų vartojimą.
- Ketinimai vartoti.
- Kitų narkotikų vartojimas.
- Impulsyvus elgesys.
- Susvetimėjimas.
- Per didelis asmeninis stresas.
- Pojūčių troškimas.

- Nuobodulys.
- Užsispyrimas.
- Asocialūs polinkiai.
- Nepritapimas.
- Pasitikėjimas bendraamžių skleidžiama informacija.
- Skeptiškas požiūris į narkotikų švietimo programą mokykloje.
- Skeptiškas požiūris į prevenciją žiniasklaidoje.
- Bendraamžiams priimtinas asocialus elgesys.
- Palankus aplinkinių požiūris į narkotikus ir atitinkamas elgesys.
- Tėvai, vartojantys narkotikus ir (arba) alkoholį.
- Tėvai, vartojantys vaistus.
- Nepakankama tėvų priežiūra.
- Tėvų liberalumas.
- Stresas ir trauma vaikystėje.
- Vieno iš tėvų trūkumas.
- Nestabili ir pakrikusi šeima.
- Santykių šeimoje kokybė.
- Perdėtas ar nepakankamas tėvų rūpestis.
- Žiaurios fizinės bausmės.
- Blogi santykiai su tėvais.
- Seksualinė prievarta vaikystėje.

Pastaba: sąsajos nėra priežastinės
Šaltinis: Bill Rice, 1988

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

19. Legalizavimas ar dekriminalizavimas – ko turite paklausti JŪS

- Kurie narkotikai turėtų būtų legalizuoti?
- Kas bus atsakingas už narkotikų kokybę ir sudėtį?
- Ar bus amžiaus apribojimai?
- Kaip bus nustatomos narkotikų kainos?
- Ar narkotikais galės prekiauti bet kas, ar jie bus parduodami specializuotose valstybinėse narkotikų parduotuvėse?
- Ar reikia legalizuoti tik narkotikų vartojimą, bet ne prekybą?
- Ar turėtų būti taikomi specialūs apribojimai tam tikrų jautrių profesijų atstovams?
- Ar išvis bus kokių nors apribojimų?
- Ar tai sumažins nusikalstamumą – turint omenyje aukštą nusikalstamumo lygį Olandijoje?
- Kaip ketinama įveikti padidėsiantį psichozių paplitimą?

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

20. Psichiatro požiūris į marihuaną

Dr. Haroldas Votas (Harold Voth), 901 Garfield Street, Topeka, KS 66606, JAV
Tel. (913) 254-0545

Kiek man žinoma, tėra vienintelis būdas pasveikti nuo marihuanos rūkymo: vartotojas turi būti visiškai atskirtas nuo narkotikų mažiausiai tris mėnesius. Tik po šio nepertraukiamos abstinencijos laikotarpio vartotojas suvokia, kokį gilų poveikį jam padarė narkotikai, ir gali išsilaisvinti nuo jų priklausomybės. Vartotojo nesugebėjimas suprasti save ar tai, kas su juo ilgainiui vyksta, yra vienas tikrai pražūtingų ir svarbių narkotikų poveikio aspektų. Kalbos retai tepadeda; būtina, kad kas nors, norintis ir

galintis prisiimti atsakomybę už vartotojo likimą, imtųsi ryžtingų veiksmų. Chroniškas ir giliai įklimpęs ar netgi vidutinis narkotikų vartotojas negali už save atsakyti.

Tai, kaip vienas ar keli asmenys išreiškia savo atsakomybę vartotojo atžvilgiu, priklauso nuo vartotojo amžiaus, gyvenimo aplinkybių, regresuojančių pokyčių rimtumo, sveikatos būklės ir t.t. Rekomenduoju siekti šio tikslo netausojant jėgų. Apieškokite namus, jei reikia – kvieskite policiją, kad paremtų jūsų, kaip tėvų valdžią, pasamdykite narkomanui kompanioną, paskirkite namų areštą ar paguldykite į ligoninę – tai metodai, kuriuos aš rekomenduodavau ir matydavau naudojant.

Kas nors, kam tai rūpi, turi įsikišti – totaliai, nuosekliai ir su nepalenkiamu atkaklumu. Nededant maksimalių pastangų, dažniausiai nieko nepavyksta.

Apskritai, manau, kad nuolatinis marihuanos vartojimas daro įtaką sveikam protui, motyvacijai, supratimui, pažinimui ir valiai. Be to, narkotikai lemia bendrą asmenybės degradaciją – jie atitolina nuo pagrindinės gyvenimo linijos, mažina našumą visose srityse ir veda į socialinį reiškinį, kur vartotojus tarpusavyje sieja silpni ir kartu glaudūs subsocialinių grupių ryšiai. Dažnai narkotikai padaro sukrečiantį poveikį vartotojo šeimos gyvenimui.

Harold M Voth, medicinos mokslų daktaras; Vyriausiasis psichiatras ir psichoanalitikas, Menniger fondas, Topeka, Kanzasas, JAV; Asocijuotas psichiatrijos vadovas švietimui, Veteranų administracijos medicinos centras, Topeka, Kanzasas; Klinikinis psichiatrijos profesorius, Medicinos mokykla, Kanzaso Universitetas, Kanzas Sitis, Kanzasas
Kontradmirolas, kariuomenės medicinos tarnyba, JAV karinių jūrų pajėgų rezervas

Rekomenduotina perskaityti:
How to Save Your Child from Drugs, by Harold Voth, M.D. and Gabriel Nahas, M.D., Ph.D
Published by Paul S. Eriksson, Middlebury, VT (1987). $12,50 (įskaitant pašto mokestį)
Galima įsigyti iš „Committees of Correspondence“ arba leidyklos (1992 m. balandis)
Dėkojame „DRUG WATCH INTERNATIONAL“.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

21. Kai kurių sąvokų paaiškinimas

- **NARKOTIKAS:** Medžiaga, keičianti žmogaus organizmo funkcionavimą.
- **PRIKLAUSOMYBĖ:** Šis žodis pakeitė terminą „narkomanija“. Priklausomybė gali būti:
  - Fizinė: žmogus, pripratęs prie narkotiko, jaus abstinencijos simptomus, jei sumažins ar nutrauks narkotikų vartojimą.
  - Psichologinė: žmogus nesugeba būti normalios emocinės būklės nevartodamas narkotikų.
- **POVEIKIS:** Tam tikro narkotiko poveikis konkrečiam žmogui priklauso nuo įvairių veiksnių: ankstesnio vartojimo, pripratimo lygio, dozės, nuotaikos, lūkesčių, kas gali įvykti, kitų žmonių reakcijos ir kt. Taigi būtų klaidinga teigti, kad „narkotikas A visada lemia poveikį B“.
- **INTOKSIKACIJA:** Organizme yra daugiau narkotiko negu jis gali susidoroti.
- **PERDOZAVIMAS:** Tokio narkotiko kiekio suvartojimas, kuriam organizmas nesugeba nėra tolerantiškas (pakantus); tai gali sukelti sunkią ligą ar mirtį.
- **TOLERANCIJA:** Organizmo sugebėjimas prisitaikyti prie pakartotinų narkotiko dozių, tad norint pasiekti tą patį poveikį, reikia vis didesnių narkotiko kiekių.
- **DEPRESANTAS:** Narkotikas, lėtinantis smegenų ir organizmo sistemų veiklą.
- **STIMULIATORIUS:** Narkotikas, greitinantis arba stimuliuojantis smegenų ar organizmo sistemų veiklą. Jis padeda vartotojui jaustis stipriu, pasitikinčiu savimi, svarbiu ar kategorišku.
- **AMFETAMINAS:** Stimuliatorius - dažniausiai balti ar gelsvi kartaus skonio kristaliniai milteliai. Jie yra nelegalūs ir Airijoje neparduodami pagal gydytojo receptą.
- **GRAMAS:** Įprastas narkotikų svorio vienetas.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**

22. KANAPĖS – apoptozės (ląstelių mirties) tyrimas

Marihuana, Harisono aktas ir Aukščiausiasis Teismas

Pagaliau yra nenuginčijamai įrodytas toksiškas marihuanos poveikis ląstelėms! Narkotiko aktyvioji medžiaga THC daro negrįžtamą kenksmingą poveikį spermos ląstelių ir limfocitų – imuninės sistemos ląstelių – DNR struktūrai. DNR – tai cheminės molekulės, sudarančios genomą, saugantį ir perduodantį gyvybės informaciją.

Šios išvados, kurios pirmą kartą buvo paskelbtos žurnale „Science“ 1974 metais, neatkreipė cigarečių rūkalių ir alkoholio vartotojų dėmesio. Faktas, kad THC veikia DNR struktūrą, buvo sutiktas skeptiškai arba ginčijamas įžymių molekulinės biologijos specialistų ir psichiatrų, kurie septintajame dešimtmetyje buvo tapę narkomanijos specialistais.

Nepaisant to, išvada, kad THC kenkia DNR struktūrai vyriškose embrioninėse ląstelėse ir limfocituose, buvo paskelbta dešimtyse vėlesnių tyrimų, kurie buvo sudėti į rinkinį „Marihuana ir medicina“ („Marihuana and Medicine“), išleistą 1999 metais.

THC sukeliamas spermos produktyvumo sumažėjimas ir neįprastų spermos formų pagausėjimas buvo aiškinamas ląstelės apoptoze. Apoptozė – tai užprogramuotas ląstelės mirties procesas, trunkantis valandomis ir dienomis tam tikrais etapais, kurio padariniai – DNR fragmentacija ir ląstelės suirimas. Tai negrįžtamas biologinis procesas, kurį kai kurie specialistai pavadino užprogramuota ląstelės savižudybe.

Kai kurie mokslininkai darė klaidingą prielaidą, kad „socialiai atsakingas“ marihuanos vartojimas, pavyzdžiui, vienos ar dviejų marihuanos suktinių surūkymas, nesukels apoptozės. Ši nuomonė yra klaidinga, nes neatsižvelgiama į THC išplitimą organizme, ilgą išsilaikymą riebalų atsargose ir lėtą pasišalinimą ta pačia aktyvia forma kaip patekimo į organizmą metu. Surūkius vieną marihuanos cigaretę, 50% joje esančio THC išlieka riebalų atsargose penkias dienas, o kad visiškai pasišalintų iš organizmo, turi praeiti 30 dienų. Jei žmogus rūko marihuaną kas dvi dienas, po 10 dienų jo organizme bus 10 kartų didesnis THC kiekis negu po pirmosios dozės, o po 30 dienų – 30 kartų didesnis. Tokie kiekiai sukels spermos ir limfocitų ląstelių apoptozę. Išreiškiant THC dozę molekulėmis, o ne miligramais, organizme besikaupiančio THC kiekis tampa akivaizdus. Viena dozė (10 mg THC) atitinka trilijonus molekulių, kurios pasieks trilijonus ląstelių receptorių.

Praeitame amžiuje gydytojai ir visuomenės sveikatos pareigūnai šalyse, kur marihuana ir hašišas buvo plačiai naudojami, pranešdavo apie žalingą šių narkotikų poveikį tų šalių žmonėms ir visuomenei. Tie pranešimai, kuriuose buvo mažai mokslinių duomenų, sutapo su priėmimu 1960 metais Niujorke Jungtinių Tautų tarptautinės konvencijos (*autorė turi omenyje debatus ir dokumento suderinimo procedūras, vykusias Jungtinėse Tautose 1960 m. rengiant Bendrąją narkotinių medžiagų konvenciją, kuri buvo priimta bei pateikta pasirašyti valstybėms 1961 m. ir įsigaliojo 1964 m. gruodžio 13 d. – red. pastaba*). Konvencija, kuriai JAV raginimu vienbalsiai pritarė visos Jungtinėms Tautoms priklausančios šalys, uždraudė opiatų, kokaino, kanapių vartojimą, laikymą ir prekybą, įstatymais numatant bausmes. JT konvencija – tai pasaulio žmonių įpareigojimas pasiekti, kad visame pasaulyje būtų užkardytas piktnaudžiavimas narkotikais, apsaugoti visuomenės sveikatą ir žmones. Toks užkardymas buvo grindžiamas faktu, kad visi šie narkotikai daro žalingą poveikį DNR struktūrai. Kadangi DNR yra žmogaus genomo pagrindas, tarptautinės teisės ekspertai siūlė sistemingą ir organizuotą jos naikinimą, vykdomą narkotikų prekeivių, laikyti nusikaltimu prieš žmoniją.

Kinijoje, Japonijoje, Singapūre ir Islamo šalyse JT konvencijoje minimų narkotikų prekeiviams skiriamos griežtos bausmės. Šiose šalyse gyvena du trečdaliai pasaulio žmonių. Užkardantys įstatymai su mažesnėmis bausmėmis galioja Švedijoje ir Skandinavijoje, bet kitose Europos šalyse į tai nekreipiama pakankamai dėmesio. Olandija ilgą laiką pasisakė už hašišo ir marihuanos prekybos legalizavimą ir tapo pagrindine metamfetamino (ekstazio) tiekėja Europoje. Nelegalių narkotikų gabenimo pelnas Olandijoje siekia apie 1% šalies BVP. Tarptautinių įstatymų, draudžiančių marihuaną, nepaisoma ir JAV, kur kai kurios valstijos legalizavo jos pardavimą medicinos tikslais, taip faktiškai legalizuodamos visuotinį šio narkotiko vartojimą.

JAV Aukščiausiasis Teismas sutiko išnagrinėti ginčytinas priešpriešas tarp federacinių ir valstijų įstatymų. Teismui vėl, kaip ir po Harisono akto (Harrison Act) priėmimo 1914 metais, teks atsižvelgti į Amerikos piliečių susirūpinimą savo teisėmis, kurios kertasi su visuomenės susirūpinimu dėl visuomenės sveikatos ir ateities kartų apsaugos. 1914 metais priimtą Harisono aktą praeito amžiaus pradžioje inicijavo Teodoras Ruzveltas ir jo patarėjai sveikatos klausimais dr. Aleksandras Vilis (Alexander Wiley) ir dr. Hamiltonas Raitas (Hamilton Wright). Aktas uždraudė opiatų ir kokaino vartojimą bei naudojimą gydant

narkomaniją, nuo kurios „nėra vaistų“. 1916 metais Teismas panaikino Harisono aktą. 1919 metais Aukščiausiasis Teismas, daugiausiai veikiant Oliveriui Vendeliui Holmsui, atšaukė šį sprendimą ir patvirtino aktą tokia pačia formuluote, kaip buvo seniau. Vėliau draudimo priemones pagal Harisono aktą sėkmingai taikė teisėsaugos institucijos ir teismai. Marihuana į kontroliuojamų narkotikų sąrašą JAV buvo įtraukta Kongreso priimtame Marihuanos mokesčių įstatyme 1937 metais. Šis užkardymo įstatymas galiojo iki 7-ojo dešimtmečio, kai tarp studentų ir kai kurių jų vadovų daugelyje prestižinių Amerikos universitetų ir medicinos mokyklų paplito palankus požiūris į narkotikų vartojimą. Marihuanos draudimas buvo lyginamas su Volstedo aktu (Volstead Act) aktu, neįsigaliojusiu, bet ir neteisingu, nes marihuana buvo laikoma „mažiau pavojinga“ negu alkoholis.

Tokios populiarios tendencijos, kurias dar labiau stiprino žiniasklaida, darė didžiulę įtaką aštuntajame dešimtmetyje įkurtoms vyriausybinėms agentūroms, turėjusioms spręsti medicinos ir socialines piktnaudžiavimo narkotikais bei alkoholiu problemas. Tos agentūros buvo sujungtos į didžiulę biurokratinę organizaciją ADAMHA (Alcohol Drug Abuse and Mental Health Administration – Piktnaudžiavimo alkoholiu ir narkotikais bei psichikos sveikatos administracija), kurios metinis biudžetas devintajame dešimtmetyje siekė šimtus milijonų dolerių. Šiuo metu Nacionalinio piktnaudžiavimo narkotikais instituto (National Institute on Drug Abuse) ir Nacionalinio psichikos sveikatos instituto (National Institute on Mental Health) metinis biudžetas viršija pusantro milijardo dolerių, kurių didžioji dalis skiriama tyrimų projektams įvairiuose universitetuose.

Visoms specializuotoms vyriausybinėms agentūroms vadovavo įžymūs psichiatrai. Vykdydamos savo politiką, agentūros nesugebėjo suprasti narkotikų sukeliamų molekulinių pokyčių gyvybiškai svarbiuose organuose ir negrįžtamų narkomanų elgesio pasikeitimų priežastinio ryšio. Jų politikai taip pat darė įtaką bendras įsitikinimas, kad reikia ieškoti naujų vaistų narkomanijos gydymui, panašių į tuos, kurie buvo sėkmingai naudojami molekulinėje medicinoje bei spręsti aplinkos problemas, susijusias su piktnaudžiavimu narkotikais.

Ir priešingai, praeito amžiaus pradžioje daugelis gydytojų, pavyzdžiui, dr. Hamiltonas Raitas (Hamilton Wright), aktyvus Harisono akto šalininkas Kongrese, buvo įsitikinę, kad heroinas ir kokainas yra daug pavojingesni negu alkoholis. Jie taip pat manė, kad narkomanijai gydyti nėra vaistų. Vienintelis vaistas – abstinencija. Šiandienos pavyzdžiai, iliustruojantys Harisono akto nepaisymą – opiatų pakaitalų ir kokaino naudojimas gydant narkomaniją iš federalinio biudžeto finansuojamose programose. Metadonas ir buprenorfinas – opiatų pakaitalai – dabar nuolat naudojami gydant priklausomybę nuo heroino, taip pat ir ir kokainas. Per pastaruosius 25 metus kokainas visomis jo formomis – intraveninis, uostomas ar rūkomas – buvo skiriamas apmokamiems narkomanams, priklausomiems nuo kokaino, įgyvendinant valstybines programas, vykdomas gydytojų ir mokslininkų, siekiančių rasti vaistų narkomanijai gydyti. Rezultatai buvo nuviliantys, bet vaistų paieška tebesitęsia. Vyriausybinės agentūros neinformavo visuomenės apie destrukcinį kokaino, marihuanos ir opiatų poveikį gyvybinėms ląstelių funkcijoms. Priešingai – galingos ir gerai finansuojamos interesų grupės ėmė daryti įtaką visuomenės nuomonei, siekdamos šių narkotikų visuomeninio ir medicininio pripažinimo, nepaisant jų žalingo biologinio poveikio.

2001 metais priimtas Aukščiausiojo Teismo nutarimas turės didelės įtakos Harisono akto ir JAV narkotikų politikos ateičiai 21 amžiuje. Galbūt šis nutarimas neįpareigoja Amerikos žmonių laikytis įstatymų – tai lieka asmeniniu pasirinkimu laisvoje, laimės ieškančioje visuomenėje; tačiau šis nutarimas gali atskleisti įtikinamą biologinę priežastį, dėl kurios Harisono aktas turi galioti, siekiant apsaugoti tautą, kuri šiuo metu yra galingiausia Žemėje. Amerikos žmonių galima vėl paklausti: ar tai teisinė, ar žmonių valstybė? Pirmuoju atveju turės atsirasti naujas konsensusas.

Gabriel Nahas, medicinos ir filosofijos daktaras, Niujorkas, 2001 m. vasario 13 d.
Tel.: (212) 263-6343
Faksas: (212) 263-8743
El. paštas: nahasg01@popmail.med.nyu.edu

Šaltiniai:

Musto D., The American Disease, Oxford University Press 1987
Nahas G., Marihuana in Science and Medicine, Raven Press N.Y. 1985
Nahas G. et al, Marihuana and Medicine, Humana Press, Totawa N.J. 1999

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią TURINYS

23. Tėvai – Kodėl mes turėtume pasakyti „ne“ kanapėms

Kodėl neturėtumėte leisti savo vaikams rūkyti kanapių? Tėvai turėtų aiškiai pasakyti savo vaikams ir paaugliams, kad labai nusivils, jei jaunimas pradės vartoti kanapes. Tėvai taip pat turėtų paaiškinti, kad kanapių vartojimas kenkia jauno žmogaus gebėjimui susikaupti, atminčiai ir motoriniams sugebėjimams, žlugdo motyvaciją, lemia pažymių mokykloje pablogėjimą ir gali nuvilti brangius artimuosius. Visa tai reikia sakyti su meile: „Aš tave myliu ir noriu, kad tau būtų kuo geriau, tad tikiu, kad nemėginsi vartoti kanapių.“

Kai kurie tėvai, matę, kaip plačiai kanapės buvo paplitusios jų jaunystėje, vis stebisi: „nejaugi kanapės iš tikrųjų jau taip blogai mano vaikui?“ Atsakymas yra kategoriškas: „taip!“ Neįtikino? Reikia daugiau motyvų? Štai jie:

1. Kanapės yra nelegalios.
2. Dabar kanapių esama tokiomis formomis, kurios yra stipresnės dėl didesnio THC (kanapėse esančios psichiką veikiančios medžiagos) kiekio negu septintajame dešimtmetyje.
3. Tyrimai liudija, kad žmogus surūkantis penkias kanapių suktines per savaitę, gali gauti tiek pat kancerogeninių medžiagų kiek žmogus, kasdien surūkantis visą cigarečių pakelį.
4. Bendraujant su kanapių vartotojais, dažnai ne tik atsiranda galimybė gauti kitų nelegalių narkotikų, bet ir susidaro tam tikras gyvenimo būdas, pasižymintis problemomis mokykloje, lytiniais santykiais jauname amžiuje, nelauktu nėštumu, įstatymų pažeidimais ir kitais dalykais.
5. Vartojant kanapes, gali sulėtėti reakcija, pablogėti suvokimas. Tai gali trukdyti sportuojant, sumažinti pavojaus suvokimą ir padidinti traumų riziką.
6. Nuolatiniai kanapių vartotojai gali nebesugebėti susikaupti mokantis, jiems gali trumpam dingti atmintis, sunkiau sektis mokykloje arba juos net gali iš jos pašalinti.
7. Paaugliai, kurie naudojasi cheminiu kanapių ramentu ir atsisako įveikti savo brendimo iššūkius, niekada taip ir neišmoksta emocinių, psichologinių ir socialinių paauglystės pamokų.
8. Dar nėra atlikta pakankamai išsamių tyrimų apie marihuanos poveikį bręstančioms smegenims ir organizmui. Bet iki šiol nė vienas tyrimas nepatvirtino, kad kanapes vartoti sveika.

Narkotikai yra nelegalūs, nes jie pavojingi. Ne dėl to, kad nelegalūs, jie yra pavojingi.

Į pradžią **TURINYS**